

A magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standardok alkalmazása a kisebb gazdálkodó egységeknél

A MAGYAR NEMZETI KÖNYVVIZSGÁLATI STANDARD (MNKS) A NEMZETKÖZI KÖNYVVIZSGÁLATI ÉS MINŐSÉGELLENŐRZÉSI STANDARDOK ALKALMAZÁSÁRÓL (továbbiakban standard) 2011. január 1-jén vagy azt követően kezdődő időszakokra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára hatályos. (Korábbi alkalmazása a 2009. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakokra vonatkozóan megengedett volt.) A standard alkotóinak kifejezett célja volt, hogy a standardokon belül külön foglalkozzanak a kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálatánál alkalmazható egyszerűsítésekkel, könnyítésekkel.

A standard a kisebb gazdálkodó egységek fogalmát az alábbiak szerint definiálja: (200. témaszámú standard, A 64)

„Kisebb gazdálkodó egység olyan gazdálkodó egységre vonatkozik, amely tipikusan olyan minőségi jellemzőkkel rendelkezik, mint:

- (a) a tulajdonosok és a vezetés néhány személyben való koncentrálódása (gyakran egyetlen személy – akár természetes személy, akár egy másik vállalkozás, ... és
- (b) egy vagy több az alábbiak közül:
  - (i) egyszerű ügyletek
  - (ii) egyszerű nyilvántartás-vezetés
  - (iii) kevés üzletág és kevés termék az üzletágakon belül
  - (iv) kevés belső kontroll
  - (v) kevés, a kontrollok széles köréért való felelősséggel vezetői szint, vagy
  - (vi) kevés munkatárs, közülük sokan széles feladatkörrel.

Ezek a minőségi jellemzők nem teljes körűek, nem kizárólag csak kisebb gazdálkodó egységekre vonatkoznak, és a kisebb gazdálkodó egységek sem szükségszerűen mutatják valamennyit ezek közül a jellemzők közül.”

A fenti meghatározás alapján a könyvvizsgálatok döntő többségére alkalmazni lehet a kisebb gazdálkodó egységekre megengedett, javasolt egyszerűsítések.

Áttekintve a standardokat és kiemelve csak a kisebb gazdálkodó egységekre jellemző kitételeket látható, hogy a legtöbb egyszerűsítést tartalmazó megjegyzés a tervezéssel és a dokumentálással kapcsolatos standardokban található, míg érthetően a könyvvizsgálat módszereivel, a könyvvizsgáló jelentéssel foglalkozó standardok elvértve tartalmazznak ilyen kitételeket. Az 500-as, 501-es, 505-ös, 510-es, 520-as, 530-as, továbbá a hatszáz standardok egyáltalán nem tartalmazznak kitételeket a kisebb gazdálkodó egységekre vonatkozóan. A hétszáz standardok közül egyedül a 720-as standardban található magyarázat a kisebb gazdálkodó egységekre vonatkozóan.

Az egyszerűsítések lehetősége nem menti fel a könyvvizsgálót a standard megismerése, ismerete alól. A standard a követelmények között kifejti: “A könyvvizsgálónak a nemzetközi könyvvizsgálati standard teljes szövegét ismernie kell, beleértve annak alkalmazási és egyéb magyarázó anyagait, hogy megértse a standard céljait és megfelelően alkalmazza követelményeit.” (200. témaszámú standard, 19.) Vagyis a standard teljes szövegének megismerése függetlenül attól szükséges, hogy kisebb vagy nagyobb gazdálkodó egység könyvvizsgálatára vállalkozott a könyvvizsgáló.

A standard valamennyi kisebb gazdálkodó egységekre vonatkozó kitétele, egyszerűsítési javaslata azt demonstrálja, hogy a könyvvizsgálók céljai azonosak a különböző méretű és komplexitású ügyfelek esetén, de ez nem kell, hogy azt jelentse és nem is jelenti azt, hogy minden könyvvizsgálatot azonos módon kell megtervezni, végrehajtani, dokumentálni.

A kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálatával kapcsolatosan a standard túlméretezett vélt vagy valós elvárásai különösen a **tervezés és a dokumentálás** terén kritikusak.

A standard megköveteli a tervezést. De ez a tervezés távolról sem valamiféle elvont és terjedelmes dokumentáció halmaz. A standard a következőket mondja: (200. témaszámú standar, A 49.)

„Szükséges, hogy a könyvvizsgáló:

- úgy tervezze meg a könyvvizsgálatot, hogy azt hatékonyan hajtsák majd végre,
- a könyvvizsgálatot azokra a területekre összpontosítsa, ahol leginkább várható, hogy fennállnak az akár csalásból, akár hibából eredő lényeges hibás állítás kockázatai, és ennek megfelelően kevésbé egyéb területek felé, valamint
- használjon tesztelést és a hibás állítások szempontjából történő vizsgálatok más módjait.”

Vagyis a tervezés célja, hogy a könyvvizsgáló végiggondolja, hogyan tudja a lehető leghatékonyabban elvégezni a könyvvizsgálatot, amit feltételezhetően akkor is megtenne a könyvvizsgáló, ha nem lennének standardok.

Ez nyilvánvalóan feltételezi, hogy a könyvvizsgáló ismeri, megismerte a gazdálkodó egységet, ismeri, tevékenységét, a környezetet amiben tevékenykedik, a kockázatokat, amelyek fennállnak, tudja, vagy feltételezi, hogy milyen hibák (hibás állítások) fordulhatnak elő. Hol található a gyenge pontok, mire kell odafigyelni.

A tervezést alapvetően a könyvvizsgáló saját maga számára készíti, és ki ki maga dönti el annak részletességét. Vagyis a tervezés terjedelme, mint minden lényeges momentum a könyvvizsgálat során, szakmai megítélés kérdése.

A kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálatával kapcsolatos egyik sokat vitatott pont a belső kontrollok könyvvizsgálatának kérdése. A standard (315. témaszámú standard, 12.) leszögezi, a “könyvvizsgálónak meg kell ismernie a könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrollt....A könyvvizsgáló szakmai megítélésének kérdése, hogy valamely kontroll önmagában vagy másokkal együtt releváns-e a könyvvizsgálat szempontjából.”

De a standard (330. témaszámú standard, A 18) még tovább megy. “A nagyon kicsi gazdálkodó egységek esetében lehet, hogy nincs sok olyan kontrolltevékenység, amelyet a könyvvizsgáló azonosíthatna, vagy korlátozott mértékű lehet létezésüknek vagy működésüknek a gazdálkodó egység általi dokumentáltsága. Ilyen esetekben hatékonyabb lehet a könyvvizsgáló számára olyan további könyvvizsgálati eljárásokat végrehajtani, amelyek elsősorban alapvető vizsgálati eljárások.”

A dokumentálással kapcsolatosan a kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálatánál is követelmény, hogy egy tapasztalt könyvvizsgáló számára érthető, átlátható könyvvizsgálati dokumentáció készüljön. Az, azonban, hogy ennek a követelménynek mi felel meg, azt a könyvvizsgáló dönti el szakmai megítélése alapján.

A standard felveti, “a könyvvizsgálati dokumentáció készítésekor a kisebb gazdálkodó egység könyvvizsgálója hasznosnak és hatékonyan tarthatja a könyvvizsgálat különböző aspektusainak egyetlen dokumentumban történő együttes rögzítését, szükség szerinti kereszthivatkozásokkal az alátámasztó munkapapírokra.” (230. témaszámú standard, A 17.)

dr. Ladó Judit, MKVK Szakmai Alelnök